

УДК 33.336.67

Цехан Н.О.

Максімова В.Ф., д.е.н., професор

Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті розглянуто проблеми та перспективи застосування Міжнародних стандартів звітності в обліковій практиці українських підприємств. Визначено труднощі на шляху впровадження МСФЗ. Обґрунтовано переваги використання МСФЗ в Україні.

Ключові слова: звітність, міжнародні стандарти фінансової звітності, національні стандарти фінансової звітності.

Tsehan N., Maksimova V.

ISSUES OF IFRS ON ENTERPRISES

In the articles the considered problems and prospects of the In the articles the considered IFRS in accounting practices Ukrainian enterprises. Certain difficulties on the way of process of acceptance IFRS. Basic advantages of introduction of IFRS are grounded in Ukraine.

Key words: financial reporting, international standards of the financial reporting, positions (stand-ards) of record-keeping.

Цехан Н.А., Максимова В.Ф.

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ МСФО НА ПРЕДПРИЯТИЯХ

В статье рассмотрены проблемы и перспективы применения Международных стандартов отчетности в учетной практике украинских предприятий. Определены трудности на пути внедрения МСФО. Обоснованы преимущества использования МСФО в Украине.

Ключевые слова: отчетность, международные стандарты финансовой отчетности, национальные стандарты финансовой отчетности.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Євроінтеграція вимагає від українських підприємств якісних змін не злише виробничого, а й управлінського процесу, які необхідні для успішної конкурентоздатної їх роботи в майбутньому. Фінансова

Цехан Н.О., Максимова В.Ф.

звітність, оформлена за міжнародними стандартами, є зрозумілою для іноземних інвесторів чи партнерів, що є важливою передумовою формування сприятливих умов для розвитку міжнародної співпраці. Усе це вимагає від України запровадження нових облікових стандартів. Таким чином, на протязі декількох останніх років український уряд все більше реформує чинне законодавство у напрямку зближення з Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ).

Економічні реалії сьогодення вимагають від підприємств динамічного руху та впровадження інновацій задля збереження своїх конкурентних переваг та експансії нових ринків. Тож конвергенція фінансової звітності є невід’ємним процесом глобалізації сучасної економіки. Проте проблеми вітчизняних підприємств, які зіткнулися з переходом на нові стандарти звітності у науковій літературі висвітлені недостатньо, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Аналітичний огляд наукових досліджень свідчить, що проблемам впровадження МСФЗ в Україні постійно приділяється увага науковців. Так, серед наукового доробку з цього питання можна виділити праці: Ф.Ф. Бутинця [1], який вважає, що застосування МСФЗ є недоцільним, адже це може призвести до плутанини в обліку майна та фінансових результатів; С.Ф. Голова [2], який визнає максимальне зближення національних стандартів з міжнародними важливою метою, але стурбований серйозними проблемами, що виникають у процесі впровадження МСФЗ; В.М. Пархоменка [3], який наголошує на необхідності адаптації стандартів; Г.Г. Кірейцева [4], який наполягає на збереженні національних інтересів, вважаючи, що МСФЗ зорієнтовані на задоволення потреб глобальних виробництв, та інших вчених. Водночас, на нашу думку, значна кількість проблемних питань залишається поза кадром наукової уваги.

Цілі статті. Мета дослідження полягає у визначенні актуальних проблем запровадження МСФЗ на підприємствах України, а також формулювання пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У світовій практиці існує 4 моделі впровадження міжнародних стандартів: 1) повне прийняття; 2) опційне застосування; 3) адаптація; 4) спосіб схвалення. В процесі впровадження принципів МСФЗ Україна притримується адаптаційної політики, першим кроком якої було

прийняття національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – (П(С)БО), які не суперечать міжнародним стандартам. Цілком зрозуміло, що впровадження нових стандартів не може бути одномоментною подією, адже є складовою фінансових реформ.

Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта підприємництва. Метою складання фінансових звітів є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень.

На даний момент складання звітності за міжнародними стандартами є обов'язковою вимогою згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для публічних акціонерних товариств, банків, страхових компаній, а також підприємств, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, усі інші підприємства самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності. На нашу думку, подання публічними акціонерними товариствами звітності згідно принципів МСФЗ дозволить управлінському персоналу і аудиторам учасників ринку цінних паперів покращити якість інформації, яка розкривається на ринку цінних паперів, а також зробить фінансову звітність учасників фондового ринку більш прозорою та зрозумілою для інвесторів.

Однак, що ж стосується підприємств, які повинні добровільно обирати концептуальну основу складання звітності, то тут виникають деякі труднощі. По-перше, відсутність достатньої кількості висококваліфікованих бухгалтерів із знанням МСФЗ. По-друге, відсутність мотивації керівників підприємств. По-третє, вартість переходу на міжнародні стандарти. Усі ці причини тісно взаємозв'язані між собою.

Відсутність висококваліфікованих бухгалтерів із знанням МСФЗ не так уже й просто знайти на ринку праці України. Тим більше, що освітні заклади лише останні 2-3 роки впроваджують у навчальну програму предмет «Міжнародні стандарти фінансової звітності». Так, наприклад, у м. Одеса – 8 навчальних закладів, які пропонують освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр і вище за спеціальністю «Облік та аудит», причому лише в 4 із 8 викладається предмет МСФЗ. А приватні курси з отриманням сертифікату коштують в Україні від 1500 до 7500 грн.

Таким чином, враховуючи ціни на навчання бухгалтерів, мотивації на добровільний перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності недостатньо. Тим більше, що представники податкових органів будуть проти включення витрат на навчання бухгалтерів з питань МСФЗ до податкових витрат [5]. Однак, ми вважаємо, що Податковий кодекс містить у собі достатню кількість аргументів для врахування цих витрат. Тобто, якщо слідувати логіці ДПСУ і виходити виключно з умов освітніх витрат, які передбачені розділом III ПКУ пп.140.1.3.: «витрати платника податку на професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників робітничих професій, а також у разі якщо законодавством передбачено обов'язковість періодичної перепідготовки або підвищення кваліфікації...»[6], то в такому разі можна погодитися з податківцями: в такому разі витрати на навчання бухгалтера з питань МСФЗ до податкових витрат не потрапляють. Це пов'язано з тим, що сертифікат МСФЗ не обов'язковим документом для бухгалтера (про що свідчить Довідник кваліфікаційних професій [9]), що підтвердили у своїх листах Міністерство фінансів [7] та Міністерство соціальної політики [8]. Більш того згідно того ж пп.140.1.3 ПКУ сертифікатом вважається будь-який документ про освіту у відповідності з Переліком документів про освіту та вчені звання в Україні, затвердженим постановою КМУ від 12.11.1997р. №1260, а сертифікат МСФЗ таким не являється. А також навчання з питань МСФЗ не підпадає ні під один вид навчання у відповідності з пп.140.1.3 ПКУ: професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації чи навчання.

У той же час, на нашу думку, неможливість відображення подібних витрат згідно пп.140.1.3 ПКУ зовсім не означає, що ці витрати не потраплять до обліку для цілей оподаткування. Так, підприємство може врахувати ці витрати у відповідності з пп. «г» пп.138.10.2 ПКУ в якості витрат на консультаційні, інформативні, аудиторські та інші послуги, які необхідні для забезпечення господарської діяльності. При цьому необхідно відмітити, що головною умовою відображення таких витрат є їх зв'язок із господарською діяльністю підприємства. Найбільш яскраво цей зв'язок можна відслідкувати на тих підприємствах, котрі уже ведуть бухгалтерський облік у відповідності з МСФЗ в добровільному чи обов'язковому порядку. Окрім того, на нашу думку, не повинно бути заборони щодо відображення цих витрат на підприємствах, які й досі продовжують вести облік відповідно до національних стандартів. Адже в такому разі зв'язок із господарською діяльністю можна

обґрунтувати тим, що на даний момент будь-яке підприємство підпадає під дію Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [6] і може добровільно перейти на МСФЗ. Тобто, в такому разі витрати на навчання бухгалтера з питань МСФЗ будуть частиною підготовки до переходу на них.

Для відображення подібних витрат необхідно також дотримуватися інших умов, які встановлені Податковим кодексом, як от наявність документального підтвердження (наказ про направлення працівника на навчання, договір з постачальником послуги, платіжний документ, акт виконаних послуг).

Окрім того перехід на МСФЗ буде вимагати запровадження таких видів активів підприємства, які не відображаються в обліку взагалі, як от гудвіл, чи які відображаються в неповній мірі, як от нематеріальні активи. Незважаючи на те що, національні стандарти звітності складені на основі міжнародних, проте, все ж мають відмінності у розкритті, оцінці і визнанні активів, зобов'язань, доходів і витрат, які потрібно врахувати під час трансформації.

Також, однією з проблем є те, що після запровадження національних стандартів (П(С)БО) в Україні існує суттєва відмінність між бухгалтерським обліком і обліком для цілей оподаткування, яка проявляється у відмінних цілях, принципах, завданнях і методах обчислення оподаткованого прибутку. Така відмінність між ними, по-перше, не заохочує застосування принципів МСФЗ в Україні, а по-друге, ускладнює контроль за дотриманням податкового законодавства підприємствами.

Висновки. Процес запровадження стандартів МСФЗ в Україні супроводжується труднощами фінансового, організаційного та кадрового характеру. Переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності, оскільки така звітність має забезпечувати повноту та достовірність інформації про діяльність підприємства, надаючи можливість оцінити та проаналізувати його привабливість для зарубіжних та національних інвесторів, кредиторів. Наразі ще існують проблеми гармонізації національних та міжнародних стандартів звітності, а також застосування останніх на практиці. Тож для вирішенню означених проблем сприятимуть:

- узгодження та приведення до єдиного норм Податкового кодексу України, П(С)БО та МСФО, які постійно переглядаються, змінюються та доповнюються;

- розробка норм, методик та рекомендацій із застосування

МСФЗ;

- підвищення кваліфікації бухгалтерів та інформованості інших користувачів фінансової звітності щодо застосування МСФЗ;
- проведення конференцій із залученням спеціалістів із міжнародних стандартів.

1. Бутинець Ф. Ще раз про бухгалтерський облік як науку / Ф. Бутинець// Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 10. – С. 20.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С.Ф. Голов. – К.: МІМ; Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
3. Пархоменко В. Финансовая отчетность по международным стандартам / В. Пархоменко //Вестник налоговой службы Украины. – 2012. – № 11. – Режим доступу:<http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/944>.
4. Кірейцев Г. Роль бухгалтера і аудитора у процесах мінімізації невизначеності як основи кризових явищ / Г. Кірейцев // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 3. – С. 33–35.
5. Лист Державної податкової служби України від 18.01.2012 №731/5/14–1516. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/2737-1142.html>
6. Податковий кодекс України від 02.12.2012 р. № 2755–VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Лист Міністерства фінансів України від 13.02.12 р. № 31–08410–07–29/3418 «Щодо сертифіката з МСФЗ». – Режим доступу: <http://msfz.minfin.gov.ua/uk/ApplicationIFRS/Pages/ExplanationsInformationalMaterials.aspx>
8. Лист Міністерства соціальної політики України від 13.01.12р. №12/12/116–12. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-labor-and-social-policy/2835-12.html>
9. Довідник кваліфікаційних характеристик професій робітників, затверджений наказом Мінпраці від 29.12.2004р. №336. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0336203-04>